
Rákos Sándor

MAGA-KÖSZÖNTÉSE HETVENÖTÖDIK SZÜLETÉSNAJÁN

uram nagy baj vagyon kenddel
haja kócos mint a kender
bőre sárga mint a sáfrány
eldöbbenek színe láttán
beomló kút szeme süpped
körülte kék udvar lüktet
orra hosszú mint az ormány
Hippokratész ilyenformán
festi arcát az elmenőnek
kit majd kísér halotti ének
nem segít rajta patika
facies hippokratika
lám csak hát ide jutott kelmed
kövér kilói útra kelnek
tegnap sőre és mára már
se hāj se hús mint a madár
csupasz csontváza úgy repül
pehely a szélben súly nekül
ott kezdődik a pokol-út
hol domborúra homorút
cserél kelmednek minden tagja
s ha „ősz lehe” oldalba kapja
hitvány teste ledől legottan
fantom-röptéből porba pottyán
az még csak játszásból pokol
mikor kicsinyég fuldokol
mert a szusz kegyedben megáll
nem fér ki a hús-furolán
két lyukja annak úgy beszűkül
fűjtat zihál tüdeje szűkül
s kerekülő szájjal sután
kapkod kend levegő után
ám e csekélyke öröm hagyján
kiváltképp születése napján
gyűlik különb is jó néhány
ilyesfélékben nincs hiány
nem tudom hallotta-e kelmed
hírét ama rőt pokolhelynek
ahol csak férfiak lakolnak
tüzében altesti pokolnak

egy diónyi szerv nőni kezd
s öltvén birsalmaméretet
vizek folyását eltömi
szegény urat a frász töri
minden víz a szívére gyül
úgy érzi szétszakad belül
nincs nappala nincs éjjele
ördögök bagzanak vele
allövet kristély katéter
sebész-szike műtéti éter
mindebben még része lehet
mért kegyelné a sors épp kegyedet – – –
az ács ki mellében kopácsol
s bölcsőtől koporsóig ácsol
csoda hogy máig is kitart
nem adta be még az ipart
noha készül rá egyre jobban
s ha fáradságtól félredobban
lassúdik-megszalad cifrázva
kelmedet a hideg kirázza
erejéből ha futja még
tapinthatja ütőerét
azt veri rajt az ács „leálllok”
s tudni való hogy ez halál-ok
így félhalottan noha él még
várhatja gyors napjai végét
lába dagad kékül keze
halálverejték lepi be
szólal a hajnali kakas
készülhet útra az utas
csomagol is búcsúzik is
fenn ül a bakon a kocsis
mert a fogat befogva vár
nyihog a ló indulna már
ám kend ugyan ravaszdi agg
teszi mintha menne s marad
kifogást nem egyet talál
hogy még matasson asztalán
majd kutassa át a szobát
keresve *azt a micsodát*
mit vétek lenne elutazván
itt hagyni ebek harmincadján
ajtóból is visszafarol
hátha megleli valahol
négykézlábra áll hiába
lenn a földön sem találja
egérlyukba is bekukkant

talán ott nyomára bukkan
 s amint kuporogva éppen
 farát mutatja a képen
 ahelyett hogy szobrot állna
 jöhet a győzelmi pálma
 s az ünnepi laudáció
 hirdesse sajtó rádió
 szemfüles televízió
 hogy kend hetvenöt baljós évet
 mely igen hősieen kivédett

Jurij Lotman

A KÁRTYA*

Szóke Katalin fordítása

Ahogy a barokk korban a világot egy hatalmas, Isten által alkotott könyv formájában képzeltek el, és a könyv képe számos bonyolult fogalom modelljévé vált (az irodalmi szövegbe kerülve pedig a történet tematikus eleme lett), a kártya és a kártyajáték a XVIII. század végén és a XIX. század elején egyetemes modell vonásait ölti magára – a kártyáét, amely a korszak sajátos mítoszképző központjaként működik.

A következő példa jól bizonyítja, hogy a kártya valóban az élet sajátos modellje volt. E. Th. A. Hoffmann SPIELERSGLÜCK című elbeszélését 1820-ban adták ki; az orosz fordítások nem vártak magukra: 1822-ben jelent meg V. Poljakov fordítása, 1836-ban J. Bezsomkiné.¹ Nem maradt visszhang nélkül az elbeszélésben kibontott történet, a szeretett nő elkártyázása sem; valószínűnek látszik, hogy ez a téma került Lermontov látószögébe is, mikor 1837 második felében hozzákezdett A TAMBOVI PÉNZTÁROSNÉ² című elbeszélő költeménye megírásához. E. Th. A. Hoffmann, amikor művén dolgozott, bizonyára nem tudott arról az esetről, amely 1802-ben nagy port vert fel Moszkvában: a szenvedélyes kártyás, tékozló, nagyvilági naplopó, Alekszandr Nyikolajevics Golicin herceg elkártyázta a feleségét, Maria Gavrilovná-t (lánykori nevén Vjazemszkaját), a nyertes pedig nem volt más, mint az egyik legnevezetesebb moszkvai arisztokrata – Lev Kirillovics Razumovszkij gróf, nagyvilági nevén *le comte Léon*, a hetman fia, szabadkőműves és mecénás, kinek Tverszkaja utcai házában és petrovszkij–razumovszkiji birtokán rendezett tivornyáiról Moszkva-szerte legendák terjedtek. A botrányt csak fokozta, hogy a kártyaveszteség után a hercegné elvált, majd feleségül ment Razumovszkijhoz.³

* Az itt közölt szöveg Jurij Lotman: BESZÉLGETÉSEK AZ OROSZ KULTÚRÁRÓL című könyve második részének egy fejezete. A könyv adatai e szám 886. oldalán találhatóak.